

RAMAKRISHNA MISSION VIDYAMANDIRA

(Residential Autonomous College under University of Calcutta)

B.A./B.Sc. SECOND SEMESTER EXAMINATION, MAY 2014

FIRST YEAR

SANSKRIT (Honours)

Date : 23/05/2014

Time : 11 am – 3 pm

Paper : II

Full Marks : 100

1. Account for the case-endings in **any four** of the following underlined words : [4×1]
 - a) वृक्षं पुष्पं चिनोति।
 - b) नृसिंहाय नमस्कुर्मः।
 - c) क्रोधात् भवति सम्मोहः।
 - d) अधीती व्याकरणे।
 - e) दुग्धस्य पानं शिशुना।
 - f) विद्वान् सर्वत्र पूज्यते।
 - g) मातुः स्मरति।
2. Name and expound the samasas in **any three** of the following : [3×1]

युवजानिः, दम्पती, प्रतिदिनम्, सत्यवादी, परोक्षम्, पुरुषसिंहः।
3. a) Join the Sandhis of **any two** of the following : [2×1]

तौ + एव, महान् + चलति, कविः + राजते, याचेते + अर्थम्।

b) Disjoin in sandhis **any two** of the following : [2×1]

तद्धितम्, शकन्धुः, चक्षुरोगः, चलन्नुवाच।
4. Substitute single words (**any three**) : [3×1]
 - a) अध्ययनादनन्तरम्
 - b) शब्दं करोति
 - c) पुनः पुनः नृत्यन्ति
 - d) अयमेषामतिशयेन गुरुः
 - e) तस्य इयम्
 - f) पर्वतस्य अपत्यं स्त्रियाम्
5. Give the resulting forms of **any three** of the following : [3×1]

अग्नि + डीप्, दा + यत्, अस् + शतृ, शास् + क्यप्, आस् + शानच्, प्र-वच् + ल्यप्।
6. Correct **any two** of the following sentences : [2×1]
 - a) वर्षायां पथः पिच्छिलो भवति।
 - b) मे मित्रः सर्वं कृतवान्।
 - c) अस्मिन् विपदे भगवानेव शरणः।
 - d) महाराजः तिस्रो दारा आसन्।
7. Justify **any one** of the following sentences : [1×2]
 - a) वपुषा चतुर्भुजः
 - b) सैष दाशरथी रामः
 - c) सीतायाः पतये नमः
8. Distinguish between (**any two**) : [2×2]
 - a) संगच्छति and संगच्छते

- b) यजति and यजते
- c) अर्थी and अर्थवान्
- d) स्थला and स्थली

9. Answer **any one** of the following : [10]

- a) Describe the dramatic importance of the introduction of Brahmācārī episode in the very first set of Svapnavāsavadattam.
- b) Compare and contrast the characters of वासवदत्ता and पद्मावती as depicted in Bhāsa's Svapnavāsavadattam.

10. Translate into English or Bengali **any one** of the following : [5]

- a) परिहरतु भवान् नृपापवादं
न परुषमाश्रमवासिषु प्रयोज्यम्।
नगरपरिभवान् विमोक्तुमेते
वनमधिगम्य मनस्विनो वसन्ति॥
- b) ऋज्वायतां च विरलां च नतोन्नतां च
सप्तर्षिवंशकुटिलां च निवर्तनेषु।
निर्भुज्यमानभुजगोदरनिर्मलस्य
सीमामिवाम्बरतलस्य विभज्यमानाम्॥

11. Explain in simple Sanskrit **any one** of the following : [7]

- a) सुखमर्थो भवेद् दातुं सुखं प्राणाः सुखं तपः।
सुखमन्यद् भवेत् सर्वं दुःखं न्यासस्य रक्षणम्॥
- b) कातरा येऽप्यशक्ता वा नोत्साहस्तेषु जायते।
प्रायेण हि नरेन्द्रश्रीः सोत्साहैरेव भुज्यते॥

12. a) Derive भुज्यते in 11.b or विभज्यमानाम् in 10.b. [1]

b) Name and expound the samasa in नतोन्नताम् in 10.b or नरेन्द्रश्रीः in 11.b. [2]

13. Explain and justify the maxim—“भारवेरर्थगौरवम्”। [10]

Or,

Summarise the speech of the वनेचर as found in canto I of the किरातार्जुनीयम्।

14. Translate into English or Bengali **any one** of the following : [5]

- a) निरत्ययं साम न दानवर्जितं
न भूरि दानं विरहय्य सत्क्रियाम्।
प्रवर्तते तस्य विशेषशालिनी
गुणानुरोधेन विना न सत्क्रिया॥
- b) भवादृशेषु प्रमदाजनोदितं
भवत्यधिक्षेप इवानुशासनम्।
तथापि वक्तुं व्यवसाययन्ति मां
निरस्तनारीसमया दुराधयः॥

15. Explain fully in simple Sanskrit (**any one**) : [7]

- a) कथाप्रसङ्गेन जनैरुदाहृताद्
अनुस्मृताखण्डलसूनुविक्रमः।

तवाभिधानाद् व्यथते नताननः

सुदुःसहान् मन्त्रपदादिवोरगः ॥

- b) अबन्ध्यकोपस्य विहन्तुरापदां
भवन्ति वश्याः स्वयमेव देहिनः ।
अमर्षशून्येन जनस्य जन्तुना
न जातहार्देन न विद्विषादरः ॥

16. a) Name and expound the samasa in अबन्ध्यकोपस्य in 15.b **or**, गुणानुरोधेन in 14.a. [2]
b) Derive व्यवसाययन्ति in 14.b **or** विहन्तुः in 15.b. [1]

17. What is the significance of Hamsapadikā's song incorporated in the 5th Act of the Abhijñanaśakuntalam? Discuss fully. [10]

Or,

Narrate the dramatic significance of the fisherman episode in the drama Abhijñanaśakuntalam. What impression about the society do you gather from the episode?

18. Translate into Bengali or English (**any one**) : [5]

- a) विचिन्तयन्ती यमनन्यमानसा
तपोधनं वेत्सि न मामुपस्थितम् ।
स्मरिष्यति त्वां न स बोधितोऽपि सन्
कथां प्रमत्तः प्रथमं कृतमिव ॥
- b) एवमाश्रमविरुद्धवृत्तिना
संयमः किमिति जन्मतस्त्वया ।
सत्त्वसंश्रयसुखोऽपि दूष्यते
कृष्णसर्पशिशुनेव चन्दनम् ॥

19. Explain in simple Sanskrit **any one** of the following : [6]

- a) स्वप्नो नु माया नु मतिभ्रमो नु
क्लिष्टं नु तावत्फलमेव पुण्यम् ।
असन्निवृत्त्यै तदतीतमेते
मनोरथा नाम तटप्रपाताः ॥
- b) अर्थो हि कन्या परकीय एव
तामद्य सम्प्रेष्य परिग्रहीतुः ।
जातो ममायं विशदः प्रकामं
प्रत्यर्पितन्यास इवान्तरात्मा ॥

20. Render the following Prākṛta text into Sanskrit (**any one**) : [4]

- a) उग्लिअदब्भकवला मिआ परिच्चत्तणच्चणा मोरा ।
ओसरिअण्डुपत्ता मुअन्ति अंसू विअ लदाओ ॥
- b) शहजे किल जे विणिन्दिए ण हु दे कम्म विवज्जणीअए ।
पशुमालणकम्मदालुणे अणुकम्पामिदुए बि शोत्तिए ॥

